

Elrendezni saját világunkat

Amikor befűtült a vonat, Julie ünnepélyesen felállt, megigazgatta a szoknyáját, és kinezett az ablakon.

A falu ismerős illata lepte el az üres kupét. Sokszor álmolta ezt az illatot. Újra itthon.

Most nem sátoros ünnepre jött haza, mint máskor, egyedül érkezett. Menekült a városból, menekült Tibor emléke elől. Végigballagott a főtéren. Néha oda-köszönt egy-egy ismerősnek, de nem állt le beszélgetni. A patikánál balra fordult. A Boldog Lányok háza sárgállott a temető bejáratához közel. Magában elmosolyodott. Igen, a Boldog Lányok. Néhány évvel ezelőtt még élt az anyjuk is. A faluban az a hír járta, hogy a „Tekintet” verték, sőt! éheztek a lányai. Valamikor százholdas gazdaságuk volt. Rátartani nép-ségnek hitte őket a falu. Addig csipegettek, válogattak a módosabb gazdafiúk között, hogy vénségükre magukra maradtak. Már derékszögbe görbült a hátuk, keserves-alázatos pózban járták a templomot, a vegyes boltot. Megverte őket az isten, mert csúful bántak az anyjukkal! — sutogták a templomos asszonyok, aztán meg az út menti gömbakácok is.

Juli a porta előtt benézett az elhanyagolt udvarba. Boldog Lányok, motyogta újra, de észrevette anyja fekete kendős alakját, amint az utca végén feltűnt. Lépteit felgyorsította, bár szíve szerint rohant volna! De mégis, mint mindig, ha hazajött, az évszázados aggodalom kerítette hatalmába; mit szól a falu? Mit szólnak, ha itt végig kaszál, liheg az úton, mint egy kamasz kölök?

Összeszorította fogait, és erőltetett menetben haladt tovább.

— Megjöttem — borult anyjára a fölösleges szó után, és érezte, ahogy a töpörödött test átveszi az ő remegését.

— Már vártalak — bontakozott ki Juli öleléséből az öregasszony, és fűrgen igazgatta félre-csúszott fejkendőjét.

Az árnyékok lassan kinyújtózkodtak, az akácok egykedvűen biccentettek a falu szélén settenkedő est felé.

Vacsoraidő volt. Juli a kiskonyhában pakolt le. Anyja sürgölődött, tányért rakott az asz-

talra, közben semmiségekről beszélgettek. Kimérte a levest, utána pedig a konyha szögletében leült a ládára. Csöndesen figyelte, ahogy a lánya a levest kanalazza.

Juli az aranyló zsircsepekben anyját látta, ahogy fáradt kezét erőltlenül beleejti az ölébe. A földtől meggyötört, ráncos sóhajtást látta, a gyökérformára összekulcsolt drága kezét.

— Megkaptam a leveleimet? — koppant Juli hangja a konyha kövén.

Az asszony bólintott, de nem szólt meg. Ismerte a lányát. Ha baj volt, mindig hozzá menekült. Tudta, hogy az ő köpenye nagy, mint az égbolt, mindent eltakar. De ki kell várnia, míg magától kezd el, erőltetni nem szabad, mert akkor bezárul, mint a fázós virág.

— En öltöm meg — szólt meg újra Juli.

— Hozzak fel egy kis bort? — mozdult az öregasszony, és észbe jutott a lánya kusza levele. Akár ne is kapott volna semmit. Egy szót sem értett belőle, csak annyit, hogy ma megérkezik.

— Figyel, anyám? — Igen. Hozok föl egy kis bort. Még nem is kóstoltad az ideit termést. Gvuri bátyád segített, de a végén tönkreitta magát az a bolond! Hiába, már őt is elnyűtte az idő!

Juli a táskájában kezdett kotorászni. Közben a csapóajtót nézte, ahogy tévován lenszedezett az öregasszony után. Reszketve gyűjtött rá. Az anyja csoszogva tért vissza, az asztalra tette a pince kulcsát, és a lámpa felé emelte a boroskancsót.

— Gyere, milyen tiszta? — Választ nem várva, két kis poharat vett elő, és ünnepélyes arccal töltött.

— Egészségedre!

— Egészségére, anyám! Szótlanul ültek. Juli úgy érezte, hogy máskor oly édes bor, ecetté válik a szájában.

— En öltöm meg Tibort — kezdte újból.

— A szíve vitte el, hogy nyugodjon békében! — mondta lassan az öregasszony, s jobb keze keresztvetésre billent, de az-

tán csak a szoknya ráncát rendezgette.

— Csak hiszi, anyám — sóhajtott Juli. — Tibor súlyos beteg volt, de nem a szívével. Amikor azt írtam, hogy szanatóriumba kell mennie, az ideg-szanatórium volt. Tudja, de hát, ne nézzen így rám, igen, diliház. Skizofrénia. Ez volt a baja.

— Skizofrénia? — morzsolgatta a szót egy darabig az öregasszony.

— Igen. Ez azt jelenti, hogy két énje van annak, aki ilyen betegségben szenved. És az a legborzasztóbb, hogy ezt ő is tudja, de nem képes ellene tenni.

— Az öregasszony tágra nyílt szemekkel nézett a lányára.

— Ezt meg hogy érted? — Voltak józan pillanatai. Ezt ismerték maguk itthon. A másik énjéről sose beszéltem, mert próbáltam titkolni magam elől is, de maguk elől is.

— Hát ez sikerült.

— Ha beteg volt, elkezdett sirni, mint egy kisgyerek, vagy dühöngött. Őt tönkreteszik, üldözik, nem becsülik semmire, hogy őt csak becsapják, még én is. Meghasonlott ember lett belőle. Mások tisztességtelenségét vette magára, s ahogy tudta, ostromozta magát. Az első idegösszeomlása után azt hittem, hogy felépül. Teljesen rendbe jön. Gondoltam, s azt hittem, hogy az orvosok tévedtek. De nem. Újra és újra, talpra kellett állítanom. De az én erőm is fogyott. Én is kiborultam. Belefáradtam. Elegendő lett az örökös üldözési mániájából, a féltékenykedéseiből. Könnyörögtem neki, hogy váljunk el, gyerek úgyszólam, nem élet ez így. Tiszta pillanataiban bele is egyezett a válásba. Aztán minden maradt a régi.

— Otthagytad volna? — Mit gondol, meddig lehet kibírni ezt a gyötrelmet? Meddig lehet lélekben elviselni a zsarol...

— Az urad volt — rezzenőssze az öregasszony, majd felállt, és újra töltött magának. Kezében a pohárral, visszakuorodott a ládára, mint egy ázott

veréb. Micsoda világ! Morfondírozott magában. Nem értette a lányát.

— Ti képtelenek vagytok alkalmazkodni, fiam. Pedig az alkalmazkodás még nem egyenlő a megalkuvással, a megalázkodással. Gógósek vagytok, de nem a másik miatt, hanem magatok kárará. Nektek csak a kényelem a fontos! Skizofém, mi? Nahát, mit ki nem találtok!

— Nem én találtam ki, hanem az orvosok. És a halála... — A szíve vitte el. Legalábbis ezt írtad.

Juli hisztérikusan felnevetett, majd akadozva mondta.

— Azon a reggelen csúnyán összevesztünk. Késsel támadt rám. Azt mondta, hogy ha elhagyom őt, megöl. Úgy tartotta a kést a kezében, mint egy fogpiszkálót. Most, hogy visszagon-dolok rá, igazán nevetséges, de akkor... akkor úgy éreztem, hogy soha többé nem megyek haza. Képzheteti, hogy megrémültem!

— Ott merted hagyni az uradat, olyan állapotban?

— Erzsékhöz mentem. Vidám társaság volt náluk, marasztaltak, hogy maradjak náluk, ne menjek haza, mert még tényleg megöl. De rossz előérzetem volt. És nemcsak ezért. Szerettem. Mindezek ellenére én Tibort szerettem. Éjfél körül hazabotorkáltam... A gázcsapokat alig tudtam elzárni. Majdnem ott maradtam akkor én is.

— Miért írtad azt, hogy a szíve?!

Juli meg se hallotta a kérdést, úgy folytatta keserű monológját.

— Aztán telefon a rendőrségnek, a mentőknek. Pillanatok alatt ellepte a lakást mindenféle ember. A rendőrség napokig nyaggatott. Mindenáron rám akarták kenni Tibor halálát. Egyedül a flepnije volt a bizonyíték, hogy nem én tettem.

A csend úgy szakadt közéjük, mint a hirtelen jött nyári zápor.

— Nem szabadott volna akkor úgy magára hagynod.

— Tudom — fújta ki az orrát Juli. — Ezért mondtam, hogy talán az én hibám, hogy így

alakult. Akárhogy, de én öltöm meg.

Az öregasszony dermedten nézett a kemence padkájára, mintha onnan olvashatna ki bármiféle magyarázatot a lánya szavaira.

— En úgy gondoltam, hogy sokkal tisztességesebb kerek-per-rec megmondani, hogy váljunk el, mint sajnálatból együtt maradni. Ez a kapcsolat már így is, úgyis egyre nyomorultabbá vált, hiszen a sajnálat ferkőzött közénk — tűnődött Juli, és várta, hogy szójon valamit az anyja. Várta, hogy érdes tenyerével megsimogassa, mint máskor, ha bánata volt, hogy esetleg felborzolja a haját, és azt mondja, fel a fejjel, majd lesz valahogy. Nem. Az öregasszony csak ült, szürke szemével hanyorított, száját hajszálvékonyra szorította, és nem nézett a lányára. Nagysokára szólalt meg.

— Most mit akarsz tőlem? — kérdezte kútból jövő hangon.

— Segítsen rajtam! Mondja azt, hogy semmi közöm Tibor halálához! Mondja azt, hogy beteg ember volt! Mondjon valamit! Mondja!

— En? — csodálkozott az öregasszony, és pillantása szomorúan csúszott le a kövezetre. — Nem tudok én segíteni rajtad. Ez nem olyan dolog, mint egy pöndöly, hogy ha koszos, majd kimosom, és újra tiszta lesz. Nem tudok én a te lelkiismereteden segíteni. Ha nekem tudtál hazudni, hát hazudj magadnak is. Vagy menj a plébános úrhoz!

Juli döbbenet nézett az anyjára. A plébános úrhoz?! Ezt az ő anyja mondja, aki el-eljárógatott a templomba feltámadásra, éjjeli misére, meg hálaadásra, csak hogy ne szólják meg a faluban. És akkor most ő mondja neki a plébánost?

— Mit akar a plébánossal?

— Talán ő feloldozhat.

— Három vagy négy mi-
atyánkkal? Ezt komolyan mon-
ja, anyám?!

— Igen — legyintett az öregasszony, majd magának folytatta félhangosan. — Ha már ő magában se tudja az ember elrendezni a világot, ha saját magában nem lel'annyi erőre, hogy számot vessen az életével...

SZÜCS MARIANN

A pörére vetkőztetett templom

Igazán izgalmas, a szakemberek — építészek, művészettörténészek, iparművészek — számára tudományos szempontból is meglepetéseket tartogató, de a nézelődő laikusoknak, a városukat szerető polgároknak is gondolkodásra készítő a pörére vetkőztetett alsóvárosi templom szemlélése.

Néhány esztendővel ezelőtt az Országos Műemléki Felügyelőség munkatársainak irányításával hosszú évekre szóló rekonstrukciós munka kezdődött a Mátyás téren. A három ütemben zajló felújítás első része befejeződött, elkészült a templomhoz később épített barokk torony és az épület tetőszerkezetének felújítása. A most folyó második ütemben falkutatásokat végeznek a szakemberek, ehhez volt szükséges megtisztítani a vakolattól a homlokzatot. S előkerültek a kutatók számára is meglepetéseket hozó érdekességek. Az például, hogy a vakolat később befalazott gótikus ablakokat rejtgetett, az hogy a Mátyás dombormű alatt is föltűnt egy barokk kapuiv; hogy egykor a főbejárat sem ilyen formát mutatott; hogy az oldalsó ablakokat valamikor mintegy másfél-két méterre fölfalazták. Ezek a falkutatások még a jövő évben is tartanak, vallatni fogják a támpilléreket és a belső falrészleteket. Somogyi Károlyné a pörére vetkőztetett templom feltárulkozó rejtélyeit kapta lencsevégre.

